

Langstraat 23 25 27

Adres	Langstraat 23, 25, 27
Postcode	2242 KJ
Kadastraal nummer	WSN01.H .00223.G.0000
Naam	Nvt
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	1
Benoeming onderdelen complex	Woon-winkelpand
Oorspronkelijke functie	Raadhuis
Datering/Bouwjaar	1872

Omvang bescherming

De bescherming betreft het voormalige RAADHUIS.

Het interieur maakt wat betreft de oorspronkelijke structuur en de constructieve onderdelen onderdeel uit van de bescherming.

De aanbouwen aan de achterzijde zijn niet bij de bescherming betrokken.

Inleiding

Dit raadhuis is in 1872 gebouwd en was de opvolger van een raadhuis dat op de hoek van het Plein en de Berkheistraat stond en dat niet meer bestaat. Het is ontworpen door de Leidse architect J.G. van Parijs. Deze architect bouwde ook een raadhuis in Hillegom en het huis op Schoolstraat 4 (een gemeentelijk monument). Zijn oeuvre is klein, omdat hij op jonge leeftijd overleed. Voor het raadhuis in eclectische stijl koos hij een klassieke opbouw met details in een rijke en fantasievolle stijlmengeling, waarbij renaissance en barokdetails zijn toegepast.

De benodigde grond werd in 1872 verworven van Th.J. van Bergen c.s., gemeentesecretaris en zoon van de oud-burgemeester van Wassenaar J.A. van Bergen. Het werk werd openbaar aanbesteed en gegund aan de Voorburgse aannemer Johannes van der Ham. Op 1 november 1872 werd het nieuwe raadhuis opgeleverd. Een marmeren plaquette, die nu bewaard wordt in De Paauw, herinnert aan de

bouw met de tekst: "GESTICHT IN HET JAAR 1872 ONDER HET BESTUUR VAN H.C. van CALCAR, burgemeester./ T.J. van BERGEN, Dr. C.J. v.d. KELLEN, wethouders./Mr. P.J. BARON van PALLANDT, C. v.d. KROFT, W. JOCHEMS, P. WESTGEEST, C. SCHIFFER van BLEISWIJK, A. KNIJNENBURG, L. RUIJGROK, J. H. Rotteveel, G. van WISSEN, raadsleden."

Op het dak staat een klokkentoren, waarin nu een carillon hangt, maar waarin oorspronkelijk een brandbel hing, die net als de plaquette in De Paauw bewaard wordt. Het torentje zelf is door de familie Keppel in 1980 vernieuwd, die ook het carillon installeerde.

Het gebouw werd symmetrisch van opzet, met een hal die het pand in twee gelijke stukken deelt. Op de bel etage vond men direct links de secretarie, waarachter de kamer van de gemeentesecretaris was gelegen. De rechter voorkamer was door de burgemeester in gebruik. Op de eerste verdieping vond men links de raadzaal en rechts twee vertrekken die aan het archief en de opzichters plaats boden.

Het raadhuis heeft ruim vijftig jaar dienstgedaan. Nadat in 1925 huize De Paauw als raadhuis in gebruik werd genomen, werd het 'Oude Raadhuis' na een korte tijd leeggestaan te hebben in gebruik genomen als winkelpand. In 1929 kocht de heer C. Quelle 'het Oude Raadhuis' en vestigde er zijn warenhuis in huishoudelijke artikelen, speelgoed en verf in. In dat jaar werd het raadhuis verbouwd tot twee winkelhuizen met bovenwoningen waarbij de gevel en de indeling van het pand gewijzigd werd. Hierbij werden de vensters op de begane grond vervangen door de grote winkelpuien.

Zijn opvolger in 1936 was J. Jansen, drogist te Amsterdam, die het pand door de Wassenaarse bouwkundige Frans Lodewijk Smit liet verbouwen. In de jaren zestig van de 20ste eeuw kwam het pand in handen van de familie Van Keppel, die het pand anno 2010 nog steeds in bezit heeft. Eigenaar T. van Keppel liet het pand in 1969 door architectenbureau De Bruyn uit Wassenaar verbouwen. Ook in 1988 en de jaren negentig volgden diverse verbouwingen.

Stedenbouwkundige aspecten

De Langstraat heette oorspronkelijk Suytstraat. Tot circa 1895 lag er een haven aan het begin van de Langstraat, ongeveer vanaf de rotonde tot aan de Molenstraat. Langs de Lange Kerkdam lag een brede sloot waarmee het water in verbinding stond met de Zijlwatering. Schepen met turf, bier en bouwmaterialen legden aan in de haven. Zand uit de duinen en schelpen werden vanuit Wassenaar naar elders vervoerd. Nadat aan de Oostdorperweg een nieuwe grote haven was aangelegd werd de haven aan de Langstraat gedempt.

Al in de 17de eeuw waren hier ambachtslieden en winkeliers gevestigd: groothandels in bier, een grutterij (Langstraat 29-31), een smederij, een wagenmaker, bakkers. In de straat waren ook diverse herbergen gevestigd.

De Langstraat kent momenteel een tweetal rijksmonumenten, nummer 19 en 79-81. Het woon-winkelhuis op nummer 13-15 is beschermd gemeentelijk monument.

Het pand ligt binnen de contouren van het sinds 2008 beschermd gezicht "landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg".

Het raadhuis staat evenwijdig aan de Langstraat en voegt zich in de voorgevelrooilijn van de vrijwel aaneengesloten bebouwing aan de noordzijde van de Langstraat, die bestaat uit overwegend woon-winkelpanden. De panden staan in principe vrij; ook het voormalige raadhuis stond oorspronkelijk vrij. Door bouw en verbouw van belendende panden is dit nu niet meer geheel het geval. Rechts van het pand is het via een gemetseld poortje verbonden met Langstraat 29-31. Het torentje is een beeldbepalend element in het silhouet van de Langstraat.

Architectonische beschrijving

Het pand is opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond en bestaat uit twee bouwlagen met kap. Het schilddak is gedekt met gesmoorde Tuiles du Nord (voor zoverre zichtbaar) en heeft gemetselde schoorstenen op de daknok.

Het pand is in baksteen (kruisverband) opgetrokken met details in natuursteen, pleisterwerk en gele baksteen. Deze gele baksteen is aan de zij- en achtergevels als speklaag toegepast en ook bij de schoorstenen. De kozijnen, ramen, daklijsten, deuroplijstingen en de klokkentoren zijn van hout. Er is een hardstenen plint, die doorloopt in de sokkels van de hoekpilasters en de pilasters langs de hoofdentree.

De symmetrische voorgevel heeft een klassieke indeling met een plint, hoekpilasters, een uitgesproken, hoge en geprofileerde horizontale band ter plaatse van de verdiepingsvloer en een samengestelde daklijst, die gekornist is op de hoeken. Het accent ligt op de middenas, waarbij de inpandige entreepartij en het venster op de verdieping een nog rijkere detaillering hebben dan de rest van de gevel. Behalve de pilasters met gestileerde composiet kapitelen, een adelaar, stucwerk met barokke lijsten, een balkon en het wapen van Wassenaar omringd door stucwerk is de gevel in deze middenas hoger opgetrokken in de vorm van een segmentboog. De daklijst, die uitkraagt en geprofileerd is, volgt de vorm van de boog. Het midden heeft nog een extra accent vanwege de boven de middenas geplaatste klokkentoren. In de detaillering van deze toren keren aspecten van de gevel, zoals segmentbogen en pilasters terug.

De overhoekse hoeklisenen zijn op de begane grond geblokt, hebben rusticawerk ter plaatse van de verdiepingsvloer en spaarvelden daarboven. Ze zijn gefrijnd. Bovenaan zijn kinderen met vrucht- en bladmotieven als consoles of kariatyden aangebracht, die de gekorniste lijst lijken te dragen. Bovenop de lijst bevinden zich obeliskvormige elementen.

De oorspronkelijke vensters op de begane grond zijn in de huidige situatie vervangen door grote glaspuien van de winkels. De vensters op de verdieping hebben pilasters met composiet kapitelen, zijn korbboogvormig en hebben een rijke afsluiting onder meer met kuifwerk met bloem- en bladmotieven. De vensters zijn verbonden door een doorlopende waterlijst.

De gekorniste lijst van de voorgevel is doorgezet in de linkerzijgevel. In de gevel is een speklaag in gele steen, zoals in de achtergevel, te zien.

De rechterzijgevel is blind en bevat eveneens de samengestelde lijst en de speklaag in gele steen. De achtergevel is grotendeels aan het zicht onttrokken door de aanbouwen, maar bevat op de verdieping nog korbboogvormige vensters, met dito strekken erboven. Ook de speklaag in gele steen loopt mee met de boog. De strekken hebben natuurstenen aanzetstenen. De houten daklijst is samengesteld en geprofileerd.

Waardstelling

Het voormalige raadhuis uit 1872 is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische -en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van het stadsbestuur in het bijzonder;
- als voorbeeld van een raadhuis in eclectische stijl;
- als enige als raadhuis gebouwd en behouden pand in Wassenaar en als zodanig uniek in typologie;
- vanwege de redelijk gaaf bewaarde hoofdvorm, eigentijds en typerend materiaal- en kleurgebruik en de uitbundige en stijlrijke detaillering van de voorgevel;
- als onderdeel van en vanwege de betekenis voor het oeuvre van de architect J.G. van Parijs;
- vanwege de ligging binnen een van rijksweg beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';
- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Langstraat in het centrum van Wassenaar.

Bronvermelding

Janson, E.M.Ch.M., Lit, R. van, Wassenaar in woord en beeld, 's-Gravenhage, 1987.

Mondelinge informatie mevrouw Corel-Van Keppel, 5 maart 2010.

Oud-archief Gemeente Wassenaar.

'Wassenaar in de 19de eeuw', Open Monumentendag 2010.

